

METODERAPPORT

Journalist: Marianne Tønset
Tittel: Politiet sviktet da Aud Jorun døde (Østersund-saken).

Publiseringer:

Hovedarbeid:

- Tittel: Adressa-dokument «Politiet sviktet da Aud Jorun døde».
- Publisert: i Adresseavisen 9. oktober 2009.
- Medium: Avis.

Bakgrunnsarbeid (vedlegg):

- Adresseavisen 25. april 2007 «Skal ha drept seks dager etter løslatelse».
- Adresseavisen 27. april 2007 «Eksen advarte mot 45-åringen».
- Adresseavisen 14. juni 2007 «Han fortalte at Aud Jorun ville dø ung».
- Adresseavisen 13. februar 2008 «Ber Storberget om hjelp i drapssak».
- Adresseavisen 14. april 2008 «Et år uten avklaring».
- Adresseavisen 15. april 2008 «Null tilbud om krisehjelp».
- Adresseavisen 21. mai 2008 «Løslatt etter bevissjekk»
- Adresseavisen 22. mai 2008 «Mobilfilmet kjærestens død».
- Adresseavisen 23. desember 2008 «Dødstidspunkt kan felle 47-åring»
- Adresseavisen 8. januar 2009 «1200 tabletter hos tiltalte»
- Adresseavisen 14. april 2009 «Ventet på rettssak i to år etter datterens død».

Øvrig vedlegg:

- Kopi av kort med påskrift

Kontaktinformasjon:

Journalist:

Marianne Tønset
Mallomila 83
7018 Trondheim
Tlf: 92622078
Epost: marianne.tonset@adresseavisen.no

Redaksjon:

Adresseavisen
7003 Trondheim
Tlf: 07200

TIPSET

Den 24. april 2007 kom en noe uvanlig telefon inn til Adresseavisens redaksjon. En mann, en godt voksen trønder, ringte og lurte på om vi var klar over at det var skjedd et drap på en norsk kvinne i Sverige og at en 45 år gammel Steinkjer-mann var blitt pågrepet. Det påståtte drapet på en 31 år gammel trebarnsmor fra Hommelvik/Trondheim skulle ha skjedd for flere dager siden, den 14. april, i Østersund 10 mil fra Trondheim, men klart å unngå radaren til så vel norske som svenske medier. Senere samme dag, klokken 16.08, valgte politiet i Nord-Trøndelag å bekrefte tipserens opplysninger i en pressemelding.

Den 31 år gamle kvinnen var Aud Jorun Rønning – stedatter til mannen som ringte for å tipse oss. Allerede på dette tidspunktet hadde han og Aud Joruns mor opplevd å bli sviktet av politiet. To og et halvt år senere, 9. oktober 2009, kunne Adresseavisen avsløre omfanget av hvordan politiet sviktet da Aud Jorun døde.

At 45-åringen kom tilbake til Norge før han ble pågrepet, skulle vise seg å gjøre dette til en av de mest kompliserte og den mest langtekkelige straffesakene i norsk historie: Per skrivende stund, januar 2010, er saken ennå ikke kommet til doms – snart tre år etter mannen ble pågrepet og siktet for drap. Selv hevder mannen at han ikke hadde noe med dødsfallet å gjøre.

Det faktum at saken ikke ennå er gått for retten, vil nødvendigvis legge visse begrensninger på hva som kan inkluderes av upubliserte opplysninger i denne rapporten.

Journalist Marianne Tønset (undertegnende) har dekket Østersund-saken for Adresseavisen helt siden 24. april 2007 og skrevet de aller fleste av de om lag 50 artiklene og reportasjene Adresseavisen har publisert på denne saken siden da. Hovedreportasjen i bidraget som sendes Skup-juryen for vurdering, ble publisert 9. oktober 2009 som Adressa-dokumentet «Politiet sviktet da Aud Jorun døde»¹, i samarbeid med **fotograf Kim Nygård** og **journalist Levin Nestvold jr.** Bak denne reportasjen ligger imidlertid også to og et halvt år med kildearbeid og dokumentresearche som har pågått i tiden etter den første telefonen til vår redaksjon 24. april 2007.

Mest av alt er dette en beskrivelse av en metode som for det første har bestått i en journalistisk tilnærming til mennesker – inkludert tre mindreårige gutter – i sorg og sinne som har avlet respekt, tillit og adgang, men som også har bydd på store etiske utfordringer. For det andre en nitidig jakt etter svar og avsløring av avgjørende detaljer i en sak som savner sidestykke i norsk og svensk strafferett i forhold til hvor lang tid det har gått å få den til doms. Og for det tredje, kanskje klarere for meg enn hva jeg klarer å formidle, hva to og et halvt års opparbeidet kunnskap om en svært komplisert sak har å si for den journalistiske evnen til å ettergå opplysninger og kildene.

¹ Hovedarbeid Adressa-dokument 9. oktober 2009.

EN PIKANT SAK

Østersund-saken viste seg å være mer spesiell enn de fleste drapssaker². Gjennom venner og familie av avdøde, og det faktum at siktede selv satte inn dødsannonse for Aud Jorun Rønning i vår avis, fant vi ut at avdøde og den siktede 45-åringen var kjærester. Ikke bare dét: de skulle forlove seg på turen til Østersund og hadde bestilt barnehageplass i siktedes nye hjemkommune til den yngste av avdødes tre, kunne venninner (anonymisert på trykk) fortelle. Etter tips fra kvinnens familie fikk vi ut endom fra Frostating lagmannsrett som gjorde dette enda mer spesielt: 45-åringen var tidligere straffedømt for å ha dopet ned sin daværende kone og skamferte henne i underlivet. Trondheim fengsel bekrefter at mannen hadde sonet på åpne soning på Leira i Trondheim for dette forholdet, og at han hadde sluppet ut på prøve 8. april 2007 – bare seks dager før Aud Jorun Rønning døde under svært uklare omstendigheter på Østersund camping, på tur med samme mann. Hjemme i Hommelvik hadde tre gutter på 4, 9 og 11 år mistet sin mamma.

Journalist Marianne Tønset og **fotograf Richard Sagen** dro til Østersund for å prøve å grave i hva som hadde skjedd. **Journalist Erland Hansen Juvik** jobbet fra hovedreaksjonen i Trondheim med kartlegging av mannens forhistorie og forholdet mellom de siktede og avdøde.

I Østersund møtte vi vegg etter vegg. Vi oppsøkte campinghuset de to hadde bodd i som nå var avsperrert av politiet og dermed ikke så vanskelig å finne. Vi snakket med naboer i flere hus, men de hadde lite å fortelle. Campingpersonalet avviste oss blankt. De hadde forklart seg til politiet og ville ikke snakke med pressen. At det nå var gått ti dager siden hendelsen gjorde nok sitt. Kanskje gjorde det også sitt til at kammeråklagaren, Stig Andersson, hos påtalemyndigheten i Østersund visste hvordan han skulle la være å svare på våre mest sentrale spørsmål. Blant annet hvorfor det gikk hele fem dager fra dødsfallet til 45-åringen ble mistenkt, siktet og pågrepet. «Det var ingen mistanke om noe kriminelt,» var mantraet Andersson gjentok som svar på ulike innfallsvinkler på dette spørsmålet. Politiet la ikke skjul på at det var funnet blod i leiligheten, men siden dét ikke er uvanlig når folk dør naturlig – som vi har fått høre fra politiet i flere andre sammenhenger – pushet vi ikke nok på spørsmålet om hvorfor de ikke fattet mistanke tidligere. En mann var tross alt pågrepet og siktet, og politiet mente de kunne bevise drap. Da hadde kanskje ikke de fem dagene avgjørende betydning?

Men, jo. I dag vet vi bedre. Ikke bare hvor viktige de fem dagene var, men også hvor alvorlig politiet hadde forsømt seg. Aud Jorun Rønning hadde kuttskader i underlivet da hun døde, som hun i følge rettspatologen, ikke kunne ha påført seg selv. Likhetstrekkene med saken siktede var dømt for tidligere, var slående. Et par år senere kunne Adresseavisen avsløre at det var viktige blodspor politiet aldri så i campingleiligheten. Spor som kunne gitt saken et helt annet utfall.

² Forsvaret og påtalemyndigheten er uenige om Aud Jorun Rønning døde som følge av drap eller ikke. Jeg tar ikke stilling til det, men bruker betegnelsen drapssak så lenge det er dét retten etter hvert skal ta stilling til – om hun ble drept eller ikke.

KONTAKTEN ETABLERES

25. april 2007³ brakte Adresseavisen og flere andre medier nyheten om dødsfallet og pågripelsen. Samme dag ble Aud Jorun Rønning stedt til hvile. Jeg var til stede under begravelsen. Ikke for å publisere, men for å danne meg et bilde av personen Aud Jorun Rønning og hennes nære. Jeg tok ikke kontakt med noe av de sørgende, men holdt meg i bakgrunnen.

Dagen etter begravelsen tok jeg kontakt med Rønnings fraseparerte ektemann – guttenes far. Det går an å diskutere hvorvidt det var for tidlig. Jeg mener imidlertid jeg henvendte meg til ham på en respektfull og forsiktig måte, med all mulig mulighet for ham til å takke nei til en samtale med meg. Han inviterte meg til familiens hjem i Hommelvik. Jeg gjorde det klart for ham at han kunne trekke seg når som helst og at han fikk lese gjennom før publisering. Dette var en mann i sorg over å ha mistet en kjær, men også med vesentlige opplysninger for kriminalsaken politiet jobber med. 27. april 2007 etter godkjenning og anonymisering, publiserer vi artikkelen «Eksen advarte mot 45-åringen»⁴. Noe det kan stilles spørsmålsteget om politiet i stedet burde sørget for.

26. april fikk jeg så besøk på kontoret av Aud Jorun Rønnings stefar, Bjørn Ivangen eller «Beste» som Aud Joruns tre små gutter kalte ham. Vi fant et ledig kontor snakket sammen i en drøy time. At jeg, midt i en hektisk dekning av et mulig drap, satte av den tiden til å la ham komme med det han hadde på hjertet, formidle overfor ham hvilke muligheter og begrensninger jeg som journalist hadde til å gå videre på opplysningene hans, tror jeg la grunnlaget for en tillit mellom journalist og pårørende. Adresseavisen har dratt stor nytte av i denne saken, og en metode flere krimjournalister kan dra nytte av. Og det gav meg tips om forhold jeg ikke ville fått kunnskap om uten denne samtalen.

Min umiddelbare vurdering var at opplysningene Bjørn Ivangen kom med, måtte ettergås. Flere av dem kunne være vesentlige for saken. Jeg syntes imidlertid det var for tidlig – dagen etter stedatterens begravelse – å «bruke» Ivangen på trykk med opplysninger politiet eller siktedes forsvarer ikke ville kommentere. I ettertid kan det hende både jeg og andre journalister burde gått tøffere fram denne første tiden, for å få mer trykk på en sak etter hvert viste tegn til å drøye. Men med siktede pågrepet i Norge, forventet nok de fleste at det ikke ville ta lang tid før mannen ble utlevert og stilt for retten i vårt nære naboland, Sverige. Så enkelt skulle det ikke være.

Samtidig som vi fulgte sakens utvikling både i Norge og Sverige, med flere fengslingsmøter, endring av siktelse og krav om utlevering som gjorde sine sakte framtog i rettsvesenet, holdt jeg kontakten med Bjørn Ivangen og hans kone – Aud Joruns Mor – Aslaug Hjertø Ivangen.

I denne perioden la vi også inn våre første forespørsler til siktedes forsvarer, John Christian Elden, om å få møte siktede i fengselet for å høre hans versjon, men det fikk vi ikke napp på.

³ Vedlegg Adresseavisen 25. april 2007 «Skal ha drept seks dager etter løslatelse».

⁴ Vedlegg Adresseavisen 27. april 2007 «Eksen advarte mot 45-åringen».

12. juni traff jeg Bjørn og Aslaug Ivangen, hjemme hos dem i Trondheim. Jeg dro dit uten fotograf, men med eget kamera, for at Ivangen bare skulle ha én å forholde seg til og slippe å tenke på fotografering samtidig som ble intervjuet. Jeg ønsket å gi dem kontroll over situasjonen samtidig som jeg hadde kontroll på intervjuet. 14. juni 2007 publiserte vi intervjuet under tittelen «Han fortalte at Aud Jorun ville dø ung»⁵.

KOMPLISERINGEN

23. juli 2007 ble siktede utlevert til Sverige på en redusert siktelse: «grov mishandel och vollande til annans död, grovt brott». Politiet mente de hadde bevis for drap, men retten i Sverige var ikke enig. Utleveringssaker krever en viss prøving av bevis før man går til begjæring om å få en siktet utlevert.

Høsten og vinteren 2007/2008 besto deknningen stort sett i oppdateringer om hvordan saken i snegletempo tok seg fram i norsks og svensk rettssystem⁶ etter at svensk påtalemyndighet igjen forsøker å skjerpe siktelsen til drap, eller «mord» med svensk term. Saken ble mer og mer komplisert med finurlige rettslige forklaringer på hvorfor saken tar så lang tid. Jeg mener jeg klarer å følge med, men opplever at jeg «mister» både egen redaksjon og andre medier på veien. Medieinteressen for et mulig drap på en trebarnsmor, mulig gjentakelse av en grov voldshandling, som vanligvis interesserer journalister svært, drukner i utallige ankesaker, kjennelser og rettsbeslutninger på både norsk og svensk side. Vi visste fortsatt ikke at langtekkeligheten i denne saken skulle overgå alt. Men brydde vi oss nok? Klarte vi å se at dette fortsatt handlet om mennesker? En nå 46 år gammel mann som hevder seg uskyldig beskyldt for grov vold og drap? En mor, en far en bror, en stefar og en eksmann som ventet på å få legge saken bak seg? Tre små gutter som ventet på å få vite hva som hadde skjedd med deres mamma?

Jeg hadde holdt kontakten med Bjørn og Aslaug Ivangen. Ekteparet var vitner i saken og, i tillegg til fortvilelsen over å ikke få lagt datterens død bak seg, måtte de sette sine liv på hold for å være beredt til å stille i retten så snart saken kom opp.

Bjørn fikk det for vane å ringe hver gang vi hadde noe som helst i avisen om saken. Noen ganger kom også Aslaug på tråden. Jeg tok telefonen så godt som hver gang. Ringte tilbake om jeg ikke rakk svare. Dagtid, kveld og helg. Noen ganger for å forklare hvorfor vi hadde skrevet det som sto, og hvorfor enkelte opplysninger måtte utelates. Det framsto klart for meg at Ivangen-ekteparet hungret etter informasjon om saken mot mannen siktet for å ha berøvet dem deres datter. Dermed hendte det også at jeg ringte dem for å fortelle om utvikling i saken. Først i noe usikkerhet om de kom til å gå til mine konkurrenter med opplysningene. Men frykten for det lettet da Bjørn Ivangen en dag fortalte meg at «Vi ringer ikke andre aviser lenger. Journalistene der tar ikke telefonen».

Jeg fikk høre korte referat fra ekteparets ferier sammen med sine barnebarn, Aud Joruns tre små gutter. Men også en åpenbar frustrasjon over at ting tok så lang tid. Bjørn Ivangen hadde i februar 2008 allerede skrevet tobrev til justisminister Knut Storberget og bedt ham gjøre hva han kunne for å få fortgang i saken. 13. februar

⁵ Vedlegg Adresseavisen 14. juni 2007 «Han fortalte at Aud Jorun ville dø ung».

⁶ Se beskrivelsen «Derfor gar det tatt så lang tid» side 15 i artikkel 9. oktober2009, hovedarbeidet.

2008⁷ skrev vi saken om pårørendes frustrasjon og statsrådens som toet sine hender og ikke en gang svarte på pårørendes henvendelse. Storberget ville heller ikke svare Adresseavisen på spørsmål om hvordan han stilte seg til henvendelsen og hva han ville gjøre for å sikre rettsikkerheten til den varetektsfengslede nordmannen og pårørende i saken. Etter flere telefoner og e-poster til departementet, oppnådde vi ikke mer enn svar om at «Vi uttaler oss ikke om enkeltsaker» (Gunnar A. Johansen, fung. Informasjonssjef i Justisdepartementet) og «Jeg kan bekrefte at brevene er mottatt og vil bli besvart» (senior informasjonsrådgiver Marit Hofsmarken Haugen i JD). Vi skulle i det hele tatt få store problemer med å få uttalelser fra departementshold, både Justisdepartementet og Utenriksdepartementet lot til å ville holde denne saken på armlengdes avstand, og vel så det.

Da 14. april nærmet seg igjen, denne gangen for 2008, bestemte jeg meg for at folk trengte en påminnelse. Ett-år-etter-reportasjen skulle minne leserne, egen redaksjon og forhåpentligvis maktinstanser på at saken fortsatt handlet om menneskene. For første gang tok jeg kontakt med Aud Jorun Rønnings far og bror, Ole og Ståle Sørli. Framgangsmetoden var omtrent den samme som overfor Aud Joruns eksmann et år tidligere, men noe lettere denne gangen i og med at pårørende ønsket påtrykk på saken som nå hadde drøyd et år⁸.

I samtalene med pårørende ett år etter hendelsen, kom det også fram at de aldri hadde fått noe tilbud om krisehjelp fra kommunen. 15. april 2008 trykket vi saken «Null tilbud om krisehjelp»⁹. Artikkelen førte til at Trondheim kommune, hvor både Bjørn og Aslaug Ivangen, samt ståle og Ole Sørli bor, tok kontakt med tilbud om hjelp til familien.

Kort tid etter, den 20. mai 2008 (datofeil i grafikken i artikkelen 7. oktober 2009), tok saken en ny og overraskende vending. Siktedes forsvarer la fram en rapport i fra folkehelseinstituttet som sådde såpass tvil om slutningene i obduksjonsrapporten at retten mente mannen ikke kunne holdes varetektsfengslet lenger enn de 13 månedene han hadde sittet bak lås uten dom¹⁰. Så mens de fleste regnet med å at saken snart skulle komme opp for svensk rett, ble i stedet den nå 46 år gamle mannen løslatt, fri til å reise tilbake over grensen til Norge. Returen skulle bety nye, lange rettsprosesser men ny utlevering¹¹.

Jeg ble tatt på senga. Jeg hadde ingen forventning om en slik utvikling i saken, men nå så vi endelig muligheten for å få snakket med siktede, etter at John Christian Elden i et års tid og etter tre-fire forespørsler fortsatt hadde «glemt» å spørre siktede fra oss om et intervju. Journalist Frank Cadamarteri og jeg satte oss i bilen. Vi hadde fått tak i siktedes mor på telefon (jeg kan av kildehensyn ikke fortelle hvordan vi visste hva hun het). Mens hun kjefte på oss for at vi hadde «skrevet så mye stygt om NN (siktedes navn)», avslørte hun også at hun hadde hentet sønnen hjem til Steinkjer. Vi fant hennes adresse, kjørte til Steinkjer og ringte på døra. Vi visste at det var siktedes bil som stod utenfor, og vi så folk innenfor døra. Men ingen åpnet¹².

⁷ Vedlegg Adresseavisen 13. februar 2008 «Ber Storberget om hjelp i drapssak».

⁸ Vedlegg Adresseavisen 14. april 2008 «Et år uten avklaring».

⁹ Vedlegg Adresseavisen 15. april 2008 «Null tilbud om krisehjelp».

¹⁰ Vedlegg Adresseavisen 21.mai 2008 «Løslatt etter bevissjekk».

¹¹ Se forklaring i «Derfor tok det så lang tid» s. 15 Adresseavisen 9. oktober 2009, vedlegg 1.

¹² Se vurdering av kildebruk side 10.

Et av spørsmålene jeg hadde lyst til å stille siktede, var noe jeg hadde plukket opp tidligere i kildearbeidet: At mannen hadde mobilfilmet ambulanspersonellets mislykkede forsøk på gjenopplivning av kjæresten. Spørsmålet ble nå stilt til forsvarer John Christian Elden som bekreftet og forklarte den litt spesielle hendelsen som en «irrasjonell handling»¹³.

DOKUMENTENE

17. desember 2008 tok svensk påtalemyndighet ut tiltale på forsettelig drap, eller «mord» med svensk term. Milepælen betydde en hel del i forhold til informasjon. Vi fikk tilgang til politidokumenter og opplysninger i saken som tidligere hadde vært utilgjengelige. Her ble også den endelige obduksjonsrapporten frigitt for første gang med opplysninger i klar kontrast til det tiltalte hadde forklart. Særlig åpenbart var gapet mellom dødstidspunktet og tidspunktet tiltalte forklarte at han sist snakket med avdøde og prøvde å skaffe hjelp¹⁴.

Vi fikk tilgang til politiets dokumenter. I underkant av 600 sider alt i alt. Blant dem dokumenter med oversikt over beslagene gjort i saken. På side opp og side ned var beslagene beskrevet; de fleste beslag av tabletter eller piller fra tiltaltes bil og hjem. Siden obduksjonsrapporten konkluderte med at Aud Jorun Rønning døde av kombinasjonsforgiftning, var dette et vesentlig poeng jeg ønsket å undersøke nærmere. De fire stoffene rettspatologen hadde funnet i Aud Joruns kropp, var kodein, paracetamol, zolpidem og oxazepam. Jeg gjennomgikk listene over politibeslagene systematisk, og summerte de ulike tablettene. Totalt var det snakk om over 1200 tabletter. Jeg henvendte meg til St. Olavs Hospital for å få vite om medikamentene inneholdt stoffene patologen hadde funnet. Leve Arne Helland ved avd. for klinisk farmakologi kunne bekrefte at de beslaglagte medikamentene inneholder tre av de fire stoffene som tok livet av Aud Jorun Rønning¹⁵.

14. april 2009 var det nytt jubileum – to år uten avklaring¹⁶. Jeg fulgte familien til gravstedet hvor de markerte sitt savn sammen med Aud Joruns tre gutter som nå var blitt seks, elleve og 13 år. Jeg snakket med eldstemann og vi trykte et sitat fra ham, men saken ble vinklet på de voksne pårørende som kom med sterke ord mot et rettsvesen de nå hadde gitt opp troen på. Kritikken jeg prøvde forgjeves å få Justisminister Knut Storberget til å svare på. I flere eposter og telefoner til justisdepartementet prøvde jeg å få statsråden på banen hva gjelt det prinsipielle i denne saken. Fungerer regelverket når en familie og en tiltalt må vente i to år på å få sin sak til doms? Men statsråden nektet å kommentere og skjøv informasjonsavdelingen foran seg. Og de viste til Riksadvokaten som ikke svarte annet enn at han hadde full tillit til det svenske rettsystemet.

Alt dette pågikk samtidig som regjeringen, ved utenriksminister Jonas Gahr Støre, hadde inntatt en klart pådriverrolle i saken mot Farouk Abdulhak, mannen mistenkt for drapet på den norske studenten Martine Vik Magnussen i London i mars 2008.

¹³ Vedlegg Adresseavisen 22. mai 2008 «Mobilfilmet kjærestens død».

¹⁴ Vedlegg Adresseavisen 23. desember 2008 «Dødstidspunkt kan felle 47-åring».

¹⁵ Vedlegg Adresseavisen 8. januar 2009 «1200 tabletter hos tiltalte».

¹⁶ Vedlegg Adresseavisen 14. april 2009 «Ventet på rettsak i to år etter datterens død»

Familien til Aud Jorun Rønning opplevde det som en hån at statsrådene engasjerte seg i én drapssak, men ikke en annen. En kollega i Adresseavisen formulerte en sannsynlig teori om at det nok var ganske mye lettere for en statsråd å kritisere Jemen, hvor Abdulahk var antatt å holde til, enn å kritisere prosesser i vårt kjære naboland, Sverige.

NÅLA I HØYSTAKKEN

Høsten 2009 – to og et halvt år etter hendelsen – tok saken en ny vending da svensk rett besluttet at påtalemyndighetens bevis ikke holdt til en tiltale for forsettlig drap, eller «mord» med svenske termer. En avklaring i saken, når og til og med hvor, en rettssak skulle finne sted var helt i det blå, og vi bestemte oss for å gå dypere inn i saken enn noen gang. Et arbeids om ikke bare sørget for ny oppmerksomhet, både fra øvrige medier både i Norge og Sverige, og fra norsk påtalemyndighet, men som også avdekket grove mangler i det svenske politiets arbeid med saken, skjebnedagene i april 2007.

Jeg holde jevn kontakt med Bjørn og Aslaug Ivangen, både for å høre om og for å fortelle om utvikling – eller som regel manglende utvikling i saken. I tillegg til jevn kontakt med både svensk og norsk påtalemyndighet, stadige oppfølginger også i lange perioder da ingen andre medier viste interesse for saken, hadde dette gitt meg kunnskap som gjorde det mulig å ta fatt på det stykke arbeidet som lå bak Adressa-dokumentet publisert 9. oktober 2009 «Politiet sviktet da Aud Jorun døde», i samarbeid med **fotograf Kim Nygård** og **journalist Levin Nestvold jr.**

Vi ville skape opprør, ville at folk skulle reagere og – aller helst – stille de ansvarlige til veggs for at denne saken tok umenneskelig lang tid. Saken hadde utviklet seg til å bli blitt veldig retts teknisk. Vi trengte igjen å minne leserne, oss selv, andre medier, påtalemyndighet, rettsvesen og øvrig omverden om at dette handlet om mennesker. Om en 31 år gammel kvinne som døde under uklare omstendigheter og om hennes tre små gutter, som må vokse opp uten sin kjære mamma.

Tilliten jeg hadde opparbeidet meg hos de pårørende i løpet av de to og et halvt årene siden Aud Joruns død, gjorde at jeg følte meg trygg på å spørre Aud Journs eksmann om vi kunne få treffe ham og guttene. De sa ja med det samme, og sammen med Kim Nygård dro jeg til familiens nye hjem i Møre og Romsdal. Eksmannen, guttenes far, ønsket at de alle skulle stå åpent frem, men vår redaksjonelle vurdering var tidlig at guttene nok var for unge til det. Bildene fra møtet med guttene ble et stort løft for menneskeliggjøringen av saken da den kom på trykk, og kanskje en av de viktigste grunnene til at vi dro for å treffe guttene.

Kim Nygård sier dette om utfordringen han møtte som fotograf:

«Marianne Tønset hadde opprettet en tett og god kontakt med familien noe som gjorde at vi var hjertelig velkommen, og som ga meg raskt innpass til å fotografere. I slike saker hvor det ofte blir sterke følelser tar jeg som regel bilder også under intervjuet. Faren var sterkt preget av historien og gråt flere ganger. Bildene av faren i tårer ble sterke og viste følelsene som preger familien. Men på forhånd hadde vi vurdert om vi skulle bruke anonyme bilder av familien. Derfor tok jeg også en

arrangert fotoseanse med guttene. Jeg valgte å fokusere på guttene for å vise deres vennskap og ensomhet etter moren.

Når man tar anonyme bilder er man avhengig av omgivelser som kan skape en stemning i bildene. Siden deres historie er kjent i nærmiljøet der de bor, kunne jeg bruke naturen rundt uten å være redd for at dette avslørte deres identitet. Dermed fungerte fjell-landskapet rundt som en god kulisse. Og grusveien opp til huset hvor de bodde kunne også fungere som et symbol på deres vei fremover alene, uten mor. For å beskytte barna bestemte vi oss for å kun bruke anonyme bilder.»

Vi hadde etablert det menneskelige som vi håpet ville sette de tekniske opplysningene i riktig perspektiv. Det mest tidkrevende arbeidet gjensto: En grundigere gjennomgang av politiets nesten 600 sider av dokumenter, avhørsutskrifter, tidligere dommer og bilder. Overraskende nok, ble dette – og ikke møtet med de tre guttene – tyngst for meg personlig. Opplysninger som kom fram her, blant annet fra gamle avhør med tiltaltes ekskone i hans forrige voldssak, fikk meg mange ganger til å sitte gråtende over arbeidet. Kanskje en millimeter av en smak på hvordan de involverte har det? Uansett gav det meg en giv til å ville gjøre en best mulig jobb for Aud Jorun, og også en bitterhet på meg selv for at jeg ikke hadde klart å gjøre en forskjell tidligere.

Som nåla i høystakken dukket så forklaringen til campingens vaktmester Andreas Ålberg opp på en side blant de mange hundre dokumentene. Jeg ble sittende å måpe over det jeg leste, og det ble ikke bedre da jeg noe senere kom over et annet av dokumentene hvor politibetjentene på stedet beskrev sin framgang. Dette var helt nye opplysninger i saken og så avgjørende for sakens utfall de første dagene – og dermed de kommende to-tre årene – at vi hadde vinklingen klar¹⁷. Jeg snakket med Ålberg på telefonen hvor han bekreftet opplysningen han hadde gitt til politiet, men sa nei til å møte oss for å svare på våre spørsmål.

Da vi (Marianne Tønset og fotograf Kim Nygård) et par dager etterpå satte oss ned, først med kammeråklagare Stig Andersson, og deretter med kriminalinspektør Anders Jämteby i Østersund, kunne ingen av dem forklare hvorfor politiet hadde forsømt seg på åstedet. Jämteby innrømmet også at politiet burde ha handlet annerledes og at alarmen burde gått langt tidligere.

Tilbake i Trondheim møtte jeg førstestatsadvokat Bjørn Kristian Soknes. Hittil hadde vi forholdt oss til en av hans underordnede, politiadvokat Kåre Svepstad hos politiet i Nord-Trøndelag som var påtalemyndighetens mann på norsk side i denne saken og som både jeg og journalist Levin Nestvold jr. intervjuet flere ganger. Nå ville jeg vite hva som var galt med regelverket som gjør at denne saken er mulig. Altså hva var feil når det kan gå flere år før en sak kommer opp for retten mellom to så nære naboland som Norge og Sverige? Og hva skulle han gjøre med dette? Jeg kjente denne konkrete saken bedre enn Soknes på dette tidspunktet og han spurte meg nesten like mye som jeg spurte ham. Mitt møte med Soknes, førte til at han dagen etter avtalte et møte med den svenske påtalemyndigheten ved Stig Andersson. Dermed ble konsekvensen av Adresseavisens

¹⁷ Hovedarbeid Adressa-dokument 9. oktober 2009.

journalistikk, et «diplomatisk» påtrykk fra norsk påtalemyndighet for å få fortgang i saken som nå er berammet til mars 2008.

Adressa-dokumentet som ble publisert 9. oktober 2009, sørget endelig for solid oppmerksomhet for saken i rikspresen. Men ennå er det ingen som har gått i fakkeltog for Aud Jorun Rønning.

BALANSE

Gjennom hele saken, har jeg vært bevisst på at den gode kontakten jeg har etablert med Aud Journ Rønnings pårørende kunne virke balansevidende. Jeg har mange ganger prøvd å få snakke med tiltalte og ønsker fortsatt intervju med ham, men mistenker at forsvaret ikke ser det som formålstjenelig, i hvert fall ikke før rettssaken. Vi har imidlertid fått tilgang til avhør med politiet som beskriver hans syn på saken og som han selv har signert. Dermed anser jeg hans fremstilling som god representert.

Etter vår artikkel 9. oktober 2009, da vi også flere ganger hadde prøvd å komme i kontakt med tiltalte, stilte han til intervju med Dagbladet. Det er tiltaltes fulle rett å velge hvilke journalister han vil snakke med, og i så måte har mediemangfoldet bidratt til balanse i saken.

Siktedes forsvarer, John Christian Elden, har vært selektiv med når han har villet svare på Adresseavisens spørsmål. Han har ikke svart på vår henvendelser så ofte som jeg har ønsket og balansen i hver enkelt sak kunne vært jevnere om så hadde skjedd.

Men journalistikk består av valg. Jeg har valgt å holde på menneskeligheten i denne saken gjennom dem som lever ut smerten av tapet av sin datter, søster, ekskone og mor hver eneste dag siden 14. april 2007. På korktavla over PC-skjermen min henger et kort med bilde av tre blomster. Det var festet til en blomst jeg fikk i hånden 9. oktober 2009, da Bjørn og Aslaug Ivangen oppsøkte meg på jobb samme dag som artikkelen om deres datters død sto på trykk¹⁸. Så får andre bedømme hvor riktige eller galte mine journalistiske valg har vært.

Marianne Tønset
Trondheim 14. januar 2010

¹⁸ Vedlegg